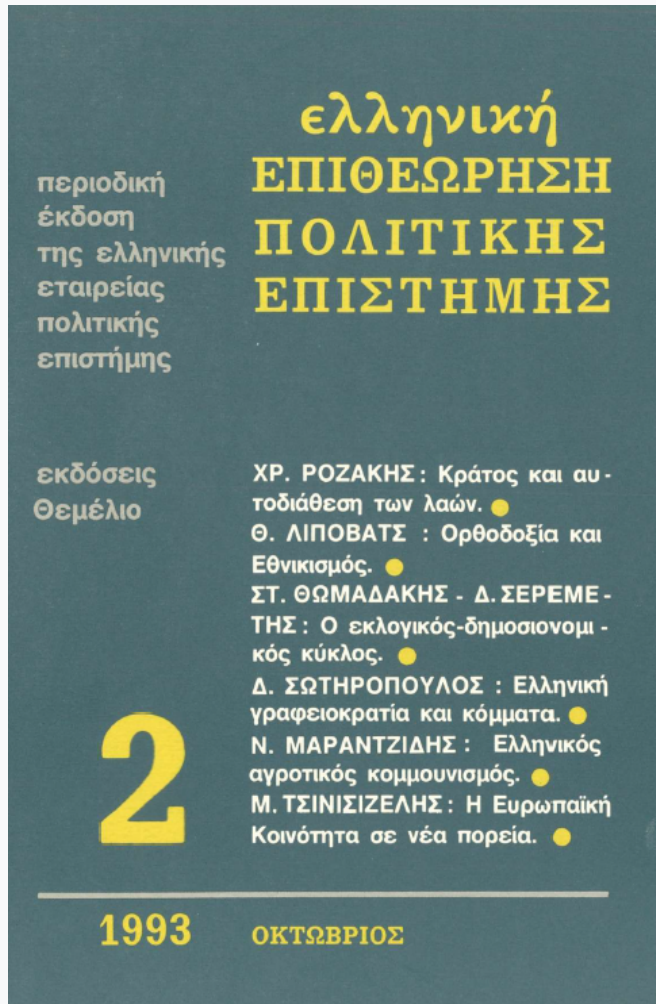

Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης

Τόμ. 2, Αρ. 2 (1993)

J.-WILLIAM LAPIERRE, Η ανάλυση των συστημάτων. Η εφαρμογή στις κοινωνικές επιστήμες (L'analyse de systèmes. L'application aux sciences sociales), έκδοση Syros, 1992

Α.-Ι. Δ. Μεταξάς

doi: [10.12681/hpsa.15320](https://doi.org/10.12681/hpsa.15320)

Copyright © 2017, Α.-Ι. Δ. Μεταξάς

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μεταξάς Α.-Ι. Δ. (2017). J.-WILLIAM LAPIERRE, Η ανάλυση των συστημάτων. Η εφαρμογή στις κοινωνικές επιστήμες (L'analyse de systèmes. L'application aux sciences sociales), έκδοση Syros, 1992. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 2(2), 145–147. <https://doi.org/10.12681/hpsa.15320>

σώπηση της δεξιάς συνολικά στο καθεστώς, το ρόλο των εξαιρετικών συνθηκών της ήττας και την ιδεολογική σύνδεση με τις ιδέες του Maugras, του Barrès, την αναβίωση της παλαιάς νοσταλγίας της γης, μέσα από την άρνηση του μοντερινισμού.

Το συλλογικό αυτό έργο προσφέρει ένα παράδειγμα ιστορικής, πολιτικής και κοινωνιολογικής ανάλυσης ενός πολυδιάστατου και ρευστού αντικειμένου, η οποία λειτουργεί σε δύο διαπλεκόμενα επίπεδα: στο ιστορικό-εξελικτικό όπου τοποθετούνται με ιστορική ακρίβεια οι ιδεολογίες και τα κινήματα και στο οποίο σημαντικό ρόλο στην εξήγηση της ανάδειξης του ακροδεξιού φαινομένου παίζει ο παράγοντας «κρίση» και στο δομικό-συγχρονικό στο οποίο η ανάλυση επικεντρώνεται στα μόνιμα, σταθερά και αναλλοίωτα στη βάση τους στοιχεία ενός πολιτικού λόγου και μιας πολιτικής και πνευματικής παράδοσης.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

J.-WILLIAM LAPIERRE, *Η ανάλυση των συστημάτων. Η εφαρμογή στις κοινωνικές επιστήμες* (L'analyse de systèmes. L'application aux sciences sociales), έκδοση Syros, 1992. Περιλαμβάνει Πίνακα περιεχομένων, Εισαγωγή, τρία κύρια μέρη, Επίλογο, Λεξικό τεχνικών όρων και Επιλεκτική (πληρέστατη) βιβλιογραφία.

Στο τέλος της δεκαετίας του '60 όταν ελάχιστοι μιλούσαν στη Γαλλία για «ανάλυση συστημάτων» ή κάποιοι άλλοι αντιμετώπιζαν με ειρωνεία την αναζωογόνηση της ολιστικής σκέψης (holistic approach και over-arching theory) ο καθηγητής Lapierre έφερε την όλη προβληματική σε δημόσια συζήτηση. Η «Ανάλυση των πολιτικών συστημάτων», στα 1973 (έκδοση PUF), κλείνει μια πρώτη περίοδο.

Το νέο βιβλίο πέρα από το ότι αποτελεί μια καινούρια πρόταση, συνοψίζει κριτικά όσα ενδιαφέροντα ειπώθηκαν ανάμεσα στα 1960 και στα 1990. Πρέπει να διαθέτεις τη βαθιά κλασική παιδεία του J.-W. L., την εμπειρική ειδίκευσή του σε θέματα πολιτικής ανθρωπολογίας (Το *Essai sur le fondement du pouvoir politique*, Orhrys, 1968, δεν είχε ούτε προηγούμενο ούτε μέχρι τώρα επόμενο) και την ακριβή γνώση της συστημικής σκέψης για να δώσεις σε 330 σελίδες τα ουσιώδη, αν όχι το ουσιώδες.

Στο πρώτο παιδαγωγικό μέρος (I. Τι είναι η ανάλυση συστημά-

των) ορίζεται γιατί ένα σύστημα πρέπει να είναι ταυτόχρονα ανοιχτό και κλειστό. Διατυπώνεται έμμεσα αλλά ευδιάκριτα μια θεωρία κοινωνικής αλλαγής και εξηγείται η ανάγκη της σύλληψης θεωρητικών προτύπων για τη μελέτη οποιουδήποτε πραγματικού συστήματος.

Στο δεύτερο μέρος (II. Η γένεση της ανάλυσης συστημάτων και η εξέλιξή της στις κοινωνικές επιστήμες) επιχειρείται με την εγγύηση του φιλόσοφου μία διέλευση που με αφετηρία την καρτεσιανή σκέψη φτάνει μέχρι τη σχολή του Palo Alto. Επιστημολογικές αισιοδοξίες και προτάσεις αλλά και οι κυριότερες απόπειρες συστημικών εφαρμογών στο χώρο της φιλοσοφίας, της Κοινωνιολογίας, της Πολιτικής Επιστήμης και της Επιστήμης της Επικοινωνίας, αποκωδικοποιούνται κι αξιολογούνται με γαλήνη, ακριβεία και δικαιοσύνη (το βιβλίο αυτό είναι μάλιστα, από την τελευταία αυτή άποψη, ένα μάθημα για όλους τους υμνολογογράφους και λιβελογράφους που με αφορμή την κριτική επιδίδονται σε αυτοθεραπείες). Ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται αμέσως τι πρέπει να δεχθεί από όλες αυτές τις σημαντικές προσφορές και τι πρέπει να παρακρατήσει για περαιτέρω διάσκεψη. Η παράθεση των πιο αντιπροσωπευτικών κειμένων των συγγραφέων με τους οποίους συζητά, καθιστά το έργο αυτό από τα πιο αμερόληπτα. Ο J.-W.L. δεν επιλέγει τα αποσπάσματα που τον βολεύουν αλλά ακριβώς εκείνα μέσα στα οποία συνοψίζεται πληρέστερα και αυθεντικότερα η πρόταση του άλλου, και με αυτήν συνομιλεί.

Στο τρίτο μέρος (III. Τα μήλα της έριδος και αντιπαραθέσεις) διαγράφονται οι τελικές σκέψεις του συγγραφέα με κύριο άξονα της δυνατότητας της λογικο-μαθηματικής ανάλυσης και τις σχέσεις ποιότητας και ποσότητας στο πλαίσιο της «συστημικής» θέωρησης. Όλα αυτά όμως έχουν τα όριά τους. Εκείνο που τελικά τα υπερβαίνει, κατά το συγγραφέα, είναι η ευρετική χρήση της «συμβολικής δημιουργίας» και γενικότερα της Τέχνης στην ευρύτερη δυνατή διατύπωσή της. «Υπάρχει φαντασία στο κοινωνικό» μας υπογραμμίζει. Και αφού μας θυμίσει όλη την πλειάδα που δίδαξε αυτή την επιλογή, από τον Ησίοδο μέχρι τον Ξενοφώντα, κυρίους εκφραστές της συμβολικής και φαντασιακής έκφρασης, παραπέμπει σ' ένα κείμενο του Dostoievski όπου όλα, «η α-ταξία, η ποικιλία και η παραδοξική φαντασία που οι άνθρωποι εισάγουν στην κοινωνική και πολιτική ζωή», συνοψίζονται ποιητικά και αλληγορικά.

Η ανησυχία του συγγραφέα, στον Επίλογό του, είναι και η τελι-

κή του έκκληση «ότι χρειάζονται θεωρίες που να σέβονται το πολύπλοκο». Αφού και οι «σύγχρονες μεταλλαγές» μας εντυπωσιάζουν, μας ανησυχούν, προκαλούν την περιέργειά μας και την επιθυμία μας να τις καταλάβουμε καλύτερα».

Το βιβλίο αυτό, τέλος, σ' ένα σημείο θα μπορούσε να αποτελέσει ακόμα μια μεγαλύτερη προσφορά. Αν προέβαινε σε μια συγκριτική αντιπαράθεση της υποκείμενης συστημικής σκέψης της Σχολής της Φραγκφούρτης, με ό,τι υποστηρίχθηκε τα τελευταία χρόνια από τον Α. Moles και άλλους γάλλους θεωρητικούς. Το πιθανότερο όμως είναι ότι ο J.-William Lapierre τα εντάσσει όλα αυτά σε ευρύτερες φιλοσοφικές ενότητες και, συνεπώς, θα μας απαιτούσε ότι κάτι τέτοιο θα ήταν μάλλον περιττό.

Α.-Ι. Δ. ΜΕΤΑΞΑΣ

ΕΤΙΕΝ ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ - ΙΜΜΑΝΟΥΕΛ ΒΑΛΛΕΡΣΤΑΪΝ, *Φυλή, έθνος, τάξη. Οι διαφορούμενες ταυτότητες*, (μετ. Α. Ελεφάντης, Ε. Καλαφάτη), εκδ. Ο πολίτης 1991, 348 σελ.

Αφετηρία αυτού του βιβλίου υπήρξε ένα σεμινάριο που οργανώθηκε στο Ίδρυμα των Επιστημών του Ανθρώπου στο Παρίσι στη διάρκεια τριών χρόνων (1985-1987), αφιερωμένο στα θέματα των «τάξεων», του «ρατσισμού» και του «εθνικισμού». Τα κείμενα δεν αποτελούν πιστές απεικονίσεις των εκεί συζητήσεων αλλά περαιτέρω επεξεργασμένες μελέτες που οι δύο διανοητές παραθέτουν με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι δυνατή μια συγκριτική αντιπαράθεση των απόψεών τους. Μαρξιστές και οι δύο συγγραφείς, προέρχονται από διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους, φιλοσοφία ο Ε. Balibar, κοινωνιολογία ο I. Wallerstein. Μαθητής και φίλος του L. Altusser, ο πρώτος ασχολήθηκε στα πλαίσια του στρουκτουραλισμού τις δεκαετίες '60 και '70 με τα θέματα του ιστορικού υλισμού, της δικτατορίας του προλεταριάτου και της πολιτικής του Μαρξ.¹ Ο I. Wallerstein έγινε ευρύτερα γνωστός με τις επεξεργα-

1. Βλ. Ε. Μπαλιμπάρ - Τ. Λουμπορίνι - Α. Τοζέλ, *Η κριτική της πολιτικής στον Μαρξ*, εκδ. Πολύτυπο, Αθήνα 1984· Ε. Μπαλιμπάρ, *Για τη δικτατορία του προλεταριάτου*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα.